

"נקודה טובה" - מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

(גיליון 4 - שנת תשפ"א גיליון "וירא" - כ' מרחשון תשפ"א, 7 לנובמבר 2020)

לע"נ אמו"ר ר' יוסף-חיים ב"ר יעקב רוט ז"ל

ב"ה

"נקודה טובה" לפרשת "וירא" - אפקט הפרפר

"האם נפנוף כנפי פרפר בברזיל עשוי לגרום לטורנדו בטקסס?!", התלבטו הפיזיקאים והמטאורולוגים בתחילת המאה הקודמת. ואכן, היו ביניהם מי שטענו, כי נפנוף אחד של כנפי שחף, או אפילו פרפר, עשוי לשנות את מהלך מזג האוויר לנצח.

הרעיון העומד בבסיס התיאוריה של **אֶפֶקְט הַפְּרָפֶר** הוא, שב"מערכת" דינמית רגישה, כל שינוי קטן, עלול לגרום לשינוי גדול - לתוהו ובוהו ולפְּאֹס בהתנהגות המערכת, גם לטווח ארוך.

בשולי הדברים נעיר, כי אף שרעיון זה אינו מקובל כיום בקהיליה המדעית, הוא ממשיך לְכַבֵּב בסרטי המדע הבדיוני ולהסעיר את דמיונם של הצופים.

ומן הפיזיקה, אל עולם הרוח והמוסר.

האם בעולם המוסר והרוח, יש ל-אֶפֶקְט הַפְּרָפֶר, משפט קיום!?

האם מעשה אחד, של אדם אחד, עלול להכניס את העולם לתוהו ובוהו, או לחילופין, להציל אותו מחורבן!?

ספר יונה לימד אותנו, שהחלטה אחת של אדם אחד - של מלך נינווה, הצילה את חייהם של כל תושבי העיר.

עולם הרשתות החברתיות מלמד אותנו, שפוסט (מאמר קצר) אחד, יכול לעורר גל גדול של מחאה והפגנות, או לחילופין גל של תרומות ומעשי התנדבות. נפנוף של פוסט קטן, גורם לגל גדול.... ממש **אפקט הפרפר במְרִשֶׁת** (רשת האינטרנט).

ואכן, רבי אלעזר בן רבי שמעון הגדיר את **"תורת הפְּאֹס הרוחנית"**, במילים הבאות: מאחר והעולם נידון לפי רוב האנשים ורוב המעשים, הרי שבמצב של שוויון ותיקו, מי שעושה מצוה אחת, יכול להכריע את העולם כולו לכף זכות. והדבר נכון גם להיפך, לצד החובה, ל"ע (קידושין מ ע"ב).

הפתרון למצב הזה הוא - חוק וסדר. חוקים, תקנות ומנהגים שיגדירו מה נכון ומה רצוי ולחילופין מה רע ומה אסור.

על כך אמר רבי יוחנן: במצב שאינו מוגדר ובו אין חוקים, חייב האדם התבונני, המתבונן והמבין, **להגדיר בעצמו באמצעות שכל ישר**, את חוקי ההתנהגות. לולי ניתנה תורה, היינו לְמִדִּין צניעות מחתול, וגזל מנמלה, ועריות מיונה. (וגם) דרך ארץ מתרנגול (עירובין ק ע"ב).

וראיה לדבר, שהקב"ה העניש את קִין על רצח הבל, למרות שהעולם טרם נצטווה במפורש על איסור הרציחה. הקב"ה פשוט ציפה מקין שיבין לבד, שזה אסור.

מתברר שהתורה מפנה אותנו לנהוג כמו רבי יוחנן וללמוד "מן הסביבה", התנהגות ראויה מהי.

"נקודה טובה" – מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

זאת ועוד. פרשתנו מלמדת אותנו, כי המודל הטוב ביותר כדי ללמוד ממנו, הוא הבורא בכבודו ובעצמו, ככתוב: **"וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכָיו"** (דברים כח, ט).

פרשתנו, פרשת וירא, פותחת במצוות ביקור חולים, כאשר הקב"ה מבקר את אברהם אבינו החולה, ביום השלישי לאחר ברית המילה.

ומכאן - מתוך הדוגמה האלוקית האישית הזאת (בבחינת "והלכת בדרכיו"), לומדים חז"ל את חובת מצוות ביקור החולים. והם גם ממשיכים ולומדים הלאה את מצוות העזרה לנזקקים (גמילות חסד) מכך שהקב"ה הלביש את אדם וחווה ואת החובה לקבור מתים, מכך שהקב"ה קבר את משה רבנו ועוד ועוד.

העובדה שהתורה לא ציוותה על מצוות אלה במפורש, אלא השאירה לנו ללמוד אותן מתוך מעשיו של הקב"ה, באה ללמד אותנו שזאת צריכה להיות שיטת העבודה שלנו. להתבונן, ללמוד ולאמץ את מה שטוב ונכון, מכל העולמות שסביבנו.

אל הציווי הזה, חובר ציווי אלוקי **כללי** נוסף: **"וְעֲשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי ה'** " (דברים ו, יח), המנחה אותנו לנהוג ביושר וגם "לפנים משורת הדין".

כך, במקרים בהם הדין אינו ברור דיו, או "שורת הדין" (הצדק המוחלט...) נראית קשה וכבדה מדי, קוראת התורה לאדם ליטול דוגמה מאלוקיו, ללכת בדרכיו **ולעשות הישר והטוב**, על דרך **הפשרה והיותור**.

לסיכום: אפקט הפרפר אולי לא רלבנטי עבור הפיזיקאים, אבל בעולם הרוח הוא "חי וקיים".

החיים הציבוריים שלנו הם "מערכת לא יציבה". כל מעשה ולו הקטן והשולי, מקבל "הגברָה" בכלי התקשורת וברשתות החברתיות ועלול לגרום לתוצאות הרות אסון. כפי שראינו (לדוגמה) כיצד גל של שיימינג (ביוש), עלול לגרום למתבייש לפגוע בעצמו, עד כדי התאבדות ל"ע.

לעומת זאת, השכל הישר מחייב את האדם להתנהג באופן המבטיח את שלום האדם והחברה, את כבוד האדם ואת חירותו ועוד ועוד. כדברי הלל הזקן: "מה ששנוא עליך, אל תעשה לחבֵרְיָךְ" (שבת לא, ע"א).

מעבר למעטפת התורה והמצוות ותקנות חז"ל, מוזמן האדם ללמוד וליישם **תובנות חיים**, מכל אשר סביבו - מן הקב"ה (בבחינת "והלכת בדרכיו"), מבני אדם (ומי שזוכה שיהיה לו רב ו"מורה לחיים", אשריו...) ואף מעולם החי (כדברי רבי יוחנן).

מעל ומעבר להלכות "שולחן ערוך" המפורטות, ניצב הציווי המערכתי והכללי: **"וְעֲשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב"**.

אלה הכלים הרוחניים שיש בידינו כדי לעשות עולם טוב יותר ולמנוע מן העולם להגיע שוב ל"תוהו ובוהו" רוחני ח"ו.

מרכת עת טוב

טוב רוח

"נקודה טובה" – מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

לכניסה או להסרה מרשימת התפוצה (במייל ו/או בווטסאפ), ניתן לפנות למייל: rothmoshe@gmail.com

ארכיון "נקודה טובה": http://www.pirsuma.com/nekuda_tova

נא לשמור על קדושת הגליון ולהכניסו לגניזה לאחר השימוש.

יש לך הערה או הארה? אשמח לקבל למייל הנ"ל. **אהבת? הפץ בין חברים.**